

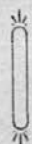
OMLADINA

Glasiló narodno-radikalnega dijaštva.

Leto III. Ljubljana, meseca malega srpana 1906. Štev. 4.

VSEBINA:

Tovariši abiturijenti!
Pospeševateljem ljudske izobrazbe,
tov. abiturijentom in akademikom!
Statistika slov. visokošolskega di-
jaštva.

M. Stibler: Pred počitnicami. (Dalje.)
A. K.: Počitniška potovanja.
I. P. Pariz: Na tujih univerzah.
Listek.

Omladina izhaja enkrat na mesec ter stane za celo leto K 4.—; za dijake K 2.—; posamezna številka 40 vin. — **Dopisi** naj se blagovole pošiljati uredništvu najkasneje do 20. vsakega meseca v Ljubljano na Breg št. 12. — Le frankovana pisma se sprejemajo. — **Upravništvo** je v tiskarni J. Blasnika naslednikov v Ljubljani, Breg št. 12.

Reklamacije so poštnine proste, če imajo na naslovni strani pristavek „reklamacija“ in če so odprte.

Zaradi rednega pošiljanja „Omladine“ je natanko naznaniti naslov in bivališče ter vselej vsako izpremembo bivališča.

Oblastem odgovoren **Mihael Rožanec**. — Izdaja eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva. — Tisk J. Blasnika naslednikov.

Drobiž.

Vsakovrstne informacije o vseučiliških študijah v vseh treh vseučiliških mestih dajejo v počitnicah naslednji tovariši: za Dunaj: iur. Oton Fettich-Frankheim. Ljubljana, Reber 7; phil. Franc Mravljak, Sv. Anton, pošta Vuzenica, Štajersko; iur. Ivan Debenjak, Materija, Istra; za Gradec: iur. Josip Pučnik, Prihova, p. Konjice, med. Hugon Robič, Lembah pri Mariboru, fil. Josip Glonar, Sv. Barbara pri Mariboru, tehn. Viktor Turnšek, Nazarje pri Mozirju; za Prago: tehn. Jos. Pavlin, Trebnje, Dolenjsko; phil. V. M. Zalar, Ljubljana, Sv. Petra cesta 26. Glede študij v Parizu daje podrobnejša pojasnila fil. Janko Pretnar v Jesenicah na Kranjskem.

Slovenska matica je znižala letos na predlog prof. Ilešiča dijakom naročnino 2 K. Kakor smo se informirali, pa velja to le za knjige prejšnjih letnikov. Letošnje knjige, ki izidejo okoli novega leta, dobijo dijaki proti naročnini 2 kron le, če jih kaj ostane. Kdor si hoče knjige v naprej zagotoviti, mora postati član Slov. Matice in plačati 4 krone. Mi bi želeli, da bi bili člani Slovenske Matice tudi oni tovariši, ki plačajo le 2 kroni. Matici bi bilo to pač vseeno, pri dijakih pa bi se zanimanje za Matico gotovo še bolj povzdignilo in ji pridobilo novih članov.

Sokolstvo in slovenski dijaki. Na letošnjem zborovanju »Slovenske sokolske zveze« v Brežicah se je povdarjalo, da se slov. dijaštvo premalo zanima za sokolstvo in da je število dijakov-sokolov sramotno majhno. O pomenu sokolstva za dijake je narodno radikalno dijaštvo razpravljalo že na prvem občnem zboru »Prosvete« in je tudi »Omladina« prinesla tozadevno predavanje g. dr. Ravniharja. Vendar povdarjamo danes še enkrat, da je sokolstvo največjega pomena za dijaka samega, ker si s sistematično telovadbo okrepi svoje telo, katero je celo leto pri svojih študijah zemarjal, na drugi strani pa si najde v sokolskih društvih torišče za svoje izobraževalno delovanje. Pozivu sokolske zveze se pridružujemo tudi mi in pozivljamo vse svoje somišljenike, da vstopijo vsak v svojem kraju v sokolska društva in v njih vsestransko delujejo.

Vseučilišče v Zagrebu, ki nima, kakor znano, še medicinske fakultete, je imelo v preteklem zimskem tečaju 1196 slušateljev. Od teh je bilo pravnikov 747, modroslovcev 251, bogoslovcev 116, farmacevtov 49 in gozdarskih akademikov 34. Po rojstnem kraju jih je bilo iz Hrvatske in Slavonije 901, iz Dalmacije 111, iz Bosne in Hercegovine 69, z Ogrskega 39, iz avstrijskega Primorja 28, z Reke 4, iz Štajerske 6, s Kranjskega 2 in iz ostalih avstrijskih dežel 7. Iz tujih držav jih je študiralo v Zagrebu 29, in sicer: iz Srbije 4, Bolgarske 19, Črne gore 2 in raznih drugih držav 4.

Statistika ženskih slušateljic na švicarskih visokih šolah. Na 7 švicarskih visokih šolah (štiri nemška in dve francoski vseučilišči in ena francoska akademija) je bilo v lanskem letnem semestru od 4917 vseh slušateljic 1168 ženskih slušateljic (23,7%) in sicer 120 iz Švice in 1048

TOVARIŠI ABITURIJENTI!

Združena narodno-radikalna akademična društva Vas vabijo v svojo sredo. Veseli nas, da moremo povdarjati veselo, ob enem pa tudi pomenljivo dejstvo, da je pretežna večina Vaših lanskih tovarišev-abiturijentov, katere smo pred letom vabili v naša društva, sledila našemu pozivu in si izbrala narodno-radikalne organizacije za torišče svojega pripravljalnega dela, ki naj vzgoji Slovenstvu idealno navdušenih, požrtvovalnih, za intenzivno vsestransko delo sposobnih delavcev in voditeljev.

Slišali in čitali bodete te in jednake besede tudi od drugih strani, toda ne bo Vam težko izpoznati, kdo jih opravičeno rabi. Narodno-radikalno dijaštvo lahko tudi s ponosom kaže na uspehe svojega delovanja.

Odveč bi bilo, da Vam navajamo in utemeljujemo svoj program. Čitali ste naše glasilo »Omladino«, videli ste delovanje naših rednih akademičnih društev ter naših ferijalnih organizacij; v poročilu I. narodno-radikalnega shoda v Trstu smo Vam podali popolni obseg našega stremljenja. Na letošnjih počitniških sestankih Vam je samim dana prilika, da z nami nadaljujete velevažno delo.

Ne bomo Vam hvalili množine in bogastva sredstev, ki Vam jih nudijo naša akademična društva; narodno-radikalno dijaštvo je bilo od svojega začetka navezano le nase; iz lastnih močij, po lastni delavnosti smo si ustvarili in uredili društveno življenje po načelih, katera zastopamo.

Nedavno se je še slovenska inteligenca našim idejam posmehovala ali pa jih napadala in blatila, danes pa lahko trdimo z vso gotovostjo, da je postalo ime narodno-radikalen v domovini častno in spoštovano, in naše stremljenje in delo morajo priznavati ter upoštevati tudi najostrejši nasprotniki.

Tovariši abiturijenti! Pomnožite naše vrste, okrepcajte jih z novimi, svežimi močmi! Vsakogar izmed Vas, ki priznava upravičenost naših idej in hoče v njihovem smislu tudi delovati, bodemo z veseljem pozdravili v »Adriji«, »Sloveniji« in »Taboru«. Našli bodete v naših vrstah zvestih sodelavcev in odkritih, prijateljskih tovarišev. Delovanje v društvih pa bode odvisno v veliki meri od Vas samih.

Od drugih strani se Vam bo klicalo: v naših vrstah je prostor vsakemu svobodnemu razvoju in vabili Vas bodo z besedo »narodno-radikalen« na ustnicah, a z gnjevom do naših organizacij v srcu. Sodbo pripuščamo popolnoma mirno Vam; ne prazne besede ampak dejstva so dokazi.

Iz naroda za narod!

Na Dunaju, v Gradcu in v Pragi, 30. rožnika 1906.

Za slov. akademično društvo »Adrija« v Pragi:

Tomaž Jost,
t. č. predsednik.

Janko Berce,
t. č. tajnik.

Za slov. akademično društvo »Slovenija« na Dunaju:

Fran Mravljak,
t. č. predsednik.

Ernest Kobè
t. č. tajn. namestnik.

Za slov. akademično teh. društvo »Tabor« v Gradcu:

Fran Kotnik,
t. č. predsednik.

Fran Robar,
t. č. tajnik.

POSPEŠEVATELJEM LJUDSKE IZOBRAZBE, TOVARIŠEM ABITURIJENTOM IN AKADEMIKOM!

Danes se snuje ljudske knjižnice, povsod hočejo poljudnih predavanj, o potrebi ljudske izobrazbe ne dvomi nikdo več, in v našem dijaštvu se razvija krepkejša, idealnejša generacija.

Prirejanje poljudnih predavanj, poučnih izletov, osnovanje ljudskih knjižnic ter reformno prizadevanje med dijaštvom ni bilo torej brezuspešno začetno delo »Prosvete«.

Preko tega malega začetka pa treba, da se Slovenci čim hitreje bližamo velikim ciljem.

V Ljubljani naj se pod okriljem centralne knjižnice osredotoči slovensko ljudsko knjižništvo. Slehera vasica naj dobi svojo knjižnico.

Naša literatura potrebuje novih smeri. Več porabne snovi za ljudske knjižnice, mnogo dobrih prestav, manj slabih izvirnikov.

Ljudska predavanja naj zavzamejo obliko sistematičnih tečajev, ki naj se prirejajo povsod. V Ljubljano dajmo ljudsko univerzo, v kateri naj slovenski inteligent podeljuje svoje znanje ukaželjnemu rojaku in izčrpava vsaj vsa že obstoječa izobrazbena sredstva.

Poučne izlete treba pomnožiti in zanje zanimati tudi deželo.

Poleg zasledovanja teh ciljev pa je prva naloga »Prosvete« biti za slovenskega dijaka šola za bodoče delo. Nešteto sredstev treba upeljati še za samoizobrazbo dijaštva.

Za realizovanje takih načrtov treba seveda delavnih moči, treba sredstev.

Dosedaj je bila »Prosveta« odvisna od lastne moči. Dobrotnikov šteje žalibog vrlo malo. Ker pa je dokazala pravico do obstoja z uspešnim delom in se obveljavila vzlic vsem težkočam, zato ji prijatelji ljudske izobrazbe ne morejo zameriti, ako se obrača tem potem nanje s prošnjo za podporo, bodisi le v knjigah.

Narodno-radikalno dijaštvo pa pozivljamo, da vstopi v društvo ter nadaljuje in spopolnjuje zapričeto delo, da nam ne bodo mogli očitati, da je bila »Prosveta« le efemernega pomena.

V Ljubljani, dne 26. rožnika 1906.

Za odbor ferijalnega akademičnega društva „Prosvete“ v Ljubljani:

Adolf Ribnikar,

t. č. predsednik.

Josip Lavrenčič,

t. č. blagajnik.

Statistika slov. visokošolskega dijaštva po stanju koncem letnega tečaja 1906.

	juristi	medicinci	filozofi													tehniki							Porojstvu															
			filoz. in klas. fil.	klas. filologija	slavst. in klas. fil.	slavst. in germ.	slav. in zgod. umetn.	germ. in klas. fil.	rom. in klas. fil.	rom. in slav.	rom. in germ.	zgodovina	naravosl. in mat. fiz.	mat. in fiz. (deskri.)	filoz. in mat. fil.	filoz. in zgod. um.	Skupaj	ing.	meh.	arhit.	kem.	geod.	zav. teh.	Skupaj	Kranjci	Stajerci	Korošci	Primorci	Drugi	Skupaj								
Dunaj . . .	vseh	188	24	337	4	5	—	4	5	2	3	15	7	25	—	2	112	19	5	—	3	2	29	8	14	7	—	1	383	272	53	13	43	2	383			
	prvoletnikov	37	12	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	4	1	—	1	—	6	4	4	3	—	—	70	—	—	—	—	—				
Gradec . . .	vseh	109	11	119	7	3	2	1	—	2	2	9	5	8	1	—	60	11	4	—	4	5	24	—	—	—	—	—	204	64	98	4	37	1	204			
	prvoletnikov	32	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	47	—	—	—	—	—	—			
Praga . . .	vseh	30 ¹⁾	2 ¹⁾	—	3	—	—	—	2	1	—	3	—	1	13 ²⁾	—	1	13 ²⁾	5	4	1	4	—	15 ³⁾	—	—	—	—	3	1	64	38	10	2	14	—	64	
	prvoletnikov	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	—	—	—	—	2	1	16	—	—	—	—	—		
Razni kraji .	vseh	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	9	—	—	—	—	—	—	9		
	prvoletnikov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Skupaj .	vseh	328	37	459	11	8	2	7	4	7	26	13	36	1	3	188	35	13	1	5	12	2	68	8	14	4	7	3	3	660	383	161	19	94	3	660		
	prvoletnikov	78	17	—	4	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	11	8	1	—	1	3	13	4	4	—	3	2	1	133	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ vsi na češki univerzi. — ²⁾ 1 na češki, 1 na nemški univerzi. — ³⁾ 3 na nemški univerzi. — ⁴⁾ 7 na nemški tehniki.

MILOŠ STIBLER:

PRED POČITNICAMI!

II.

Dve društvi posebne važnosti imamo Slovenci, koder more dijak v počitnicah pri dobri volji in pri količkaj primernem nastopu mnogo doseči v korist in prospel dotičnih narodnih institucij: Družba sv. Cirila in Metoda ter Slovenska Matica.

Kar se tiče osobito naše šolske družbe, je omeniti, da štejeemo celo vrsto podružnic, ki so po kratkih vzdihljajih v Gospodu zaspale, v sramoto narodu in v žalost rodoljubom. Nekako v boljših krajih so se ustanovljale dosedaj podružnice, torej v krajih, kjer se sigurno najde tudi dijake. Kot navdušen, idealen mladenič ima dijak po takih krajih dolžnost, da po podružnicah z vsemi močmi podpira stremljenje slovenske šolske družbe. Narodnoradikalna struja more trdi, da je v kratki dobi svojega obstoja že mnogo storila za družbo, ne more pa trditi tudi tega, da ji je pri tem delu šla vedno na roko tudi družba sama. A to nas ne moti. Dobro stvar abstrahiramo od oseb, in naša dolžnost je, da storimo v počitnicah kolikor mogoče za družbo. Vzbučajmo podružnice in ustanovljajmo nove! Pazimo pa tudi, da se vsaj tukaj ne bo preziralo slovenskega kmeta in delavca, če ju že prezirajo drugod. Prireditve podružnic pa naj bodo vedno spojene s predavanji o družbi, o narodnih razmerah ob meji, o šolskih razmerah izvenkranjskih Slovencev i. t. d.

Pazimo osobito tudi na to, da bodo imele vse narodna gostilne, kavarne in trgovine družbine vžigalice. Poučujmo pa ljudstvo obenem tudi, da naj ne vzame nikdar tujih vžigalic in da naj se ogiblje takih trgovin in gostiln. Izvrsten vir dohodkov za družbo je tudi narodni kolek. Sramotno naj bo za vsakega zavednega Slovence, ki ne rabi narodnega koleka! Rabiti pa ga morajo tudi vsa društva na svojih poštnih pošiljatvah in na vstopnicah k društvenim prireditvam. Vsakdo bo priznal, da se najde po raznih slovenskih izobraževalnih in zabavnih društvih dokaj narodnega navdušenja in prepričanja; a človek se mora čuditi, da bi ljudij ne bilo mogoče pripraviti do tega, da kolekujejo osobito vstopnice! Poznam v gorski občini kmečko bralno, ki priredi vsako leto dve veselici. Enkrat se je društvenike poučilo o pomenu narodnega koleka in danes sploh vstopnice ne vzamejo, ako ni kolekovana! Kar gre pri kmeth, mora iti tudi v mestih in trgih, samo delati je treba. Istotako je treba tudi slovenske občine pripraviti do tega, da bodo na vseh svojih spisih rabile narodni kolek ali pa da bodo vsaj dajale družbi stalno letno podporo. V vseh teh točkah more dijak, pri katerem ni samo jezik naroden, mnogo doseči. — Končno naj omenim še družbino kavo, milo in platno: mnogo dijakov je, ki radi zahajajo v nežne kroge; naj tudi tukaj ne pozabijo agitirati za našo šolsko družbo. Kadilci cigaret naj ne pozabijo, da se prodajajo v prid družbi cigaretni papirčki, »pisateljci« pa naj si omislijo družbine svinčnike in papir.

Drugo društvo je Slovenska Matica. Ker to društvo ni od papeža potrjeno in oblagodarjeno z odpustki, zato se tudi število družtvenikov ne more povzdigniti. A vkljub temu nam je Matica najvišji kulturni zavod, zato je dolžnost slehernega izobraženca, da pristopi kot član in s tem podpira kulturno stremljenje tega društva. Število naročnikov more tekom leta poskočiti najmanj za polovico sedanjega števila družtvenikov; a treba je nekoliko poagilirati. To more dijak storiti. Pred vsem pa bodi dijak seveda tudi sam naročnik na Matične knjige: bodisi visokošolec, srednješolec ali učiteljščnik.

Dijak agitiraj tudi za dobro časopisje. Sramotilne oblike današnjega strankarskoga boja (klerikalizem in liberalizem) na Slovenskem niso naš ideal, vsled tega tudi ne bodemo priporočali časopisja, ki spada v to korito. Dovolj imamo že dobrih narodnih listov in vsak razsodi krajevnim razmeram primerno, kateri časopis je vreden, da se agitira zanj. Osobito pa delajmo posebno izvenkranjski dijaki dijaki za geslo »Svoji k svojim!«

Kako vse navedeno izvršiti? Mnogokrat je na mestu predavanje, a še večkrat je primeren razgovor. Slednjega se bomo tudi navadno posluževali. Da se je treba tudi za razgovor pripraviti, v tem smo si na jasnem. Predpogoj vsemu pa je, da je dijak resen in primerno ponižen. Dijak, ki čez počitnice prileze v svojo zakotno domačo vas in se obnaša tam kakor kak nepristopen vladar, ni nič vreden in je nesposoben za vsako zgoraj navedeno drobno narodno delo. Danes je sicer tudi v tem oziru še mnogo bolje, kakor je bilo nekdanj, in je to tudi edino prav. Bodi prijazen, ne sramuj se zadnjega pastirja, občuj z vsakim poštenim človekom. Ako boš v svojem okolišu priljubljen, lahko dosežeš več, nego se ti sanja!

Končno naj omenim še neko važno točko počitniškega dela: nabiranje takozvanega narodnega blaga. Slovenski narod je v tem oziru silno bogat, pa tudi globok. Sto- in stoletna kultura, ki priča o vedno napredujočem duševnem razvitku našega naroda, leži tukaj. To so spoznali učeni rodoljubi že pred mnogimi desetletji in lotili so se dela, da rešijo te spomenike, ki dokazujejo, kako je narod tudi v dobi najtemnejše sužnosti — seveda pod tujimi uplivi! — v plemenitosti napredoval. O tem delu rodoljubnih učenjakov nam pričajo že mnoge zbirke, a na prvi pogled spoznamo, da leži med narodom še marsikaj dobrega in lepega. Tudi tu je narodna dolžnost slehernega dijaka, da sodeluje. Narodne pesmi, pripovedke, vraže, pregovore in rekla: vse je treba zabeležiti in izročiti strokovnjakom (vseuč. prof. Štrekelj v Gradcu), ki naše narodno blago zbirajo in urejujejo.

V tesni zvezi z navedenim je naša zahteva po samoizobrazbi, ki nalaga tudi v počitnicah posebne dolžnosti. Za glavno smatram v tem oziru, da dijak spoznavaj ljudstvo. O izobraževanju ljudstva govorimo in tukaj je neobhodno potrebno, da ljudstvo tudi poznamo, da poznamo njegovo duševno obzorje, njegovo mišljenje in naziranje o vsem, kar se godi krog njega. To je predpogoj **poljudnemu** predavanju, pa tudi pravemu, edino primernemu izbiranju izobraževalnega sredstva (snov za predavanje, knjiga, časopis). To dosežemo z zgoraj navedenim narodnim

btagom, s študijem folklorističnih spisov, s potovanji po domovini. Najvažnejše pa je, da se zanimamo za posamezne narodne discipline, kakor za narodno meteorologijo, zdravilstvo in zvezdoslovje. Istotako je treba opazovati pravno in versko naziranje priprostega ljudstva. Pri vsem tem se najde marsikaj, kar je vredno, da se zabeleži in istotako izroči nabirateljem narodnega blaga.

S tem sem naštel važnejše narodne naloge, pri izvrševanju katerih more dijak v počitnih sodelovati. Prostost, mladost, navdušenje ima, treba le še dobre volje in ljubezni do dela. Dosedanje gibanje narodnoradikalnega dijaštva nam je porok, da se udomačujete v slovenskem dijaštvu tudi slednji lastnosti. Napreduj v tem vsak in stori slehern, kar more, in veselo bo bo svidenje po počitnicah!

A. K.:

POČITNIŠKA POTOVANJA.

Marsikaj smo že storili na polju samoizobrazbe — notranje življenje slovenskega dijaka se je poglobilo, naše duševno obzorje se je razširilo. Sredstva, ki jih uporabljamo, so dobra, predavanja v naših klubih, moderna knjižnica, poučni izleti itd. kar najbolj pospešujejo naš razvoj. A zdi se mi, da zanemarjamo popolnoma važen pripomoček k naši samoizobrazbi.

Z občudovanjem in skoraj z nekako nevoščljivostjo sem gledal v Trstu naše česke tovariše. Niti enega »bogataša« med njimi, in vendar so prihiteli s severa naše monarhije, prepotovali slikovite kraje Štajerske in Koroške, z nami so si ogledali Trst in okolico, popeljali se v Benetke, obiskali beneške Slovence in se vračali domov polni prijaznih spominov, prijetnih utisov in bogatejši. Da, bogatejši na srcu in umu! Slovenske dežele jim niso več pojem brez vsebine, prazna beseda, ker jih poznajo, ker so živeli med nami, potovali po zemlji, koder prebivamo. Mi pa govorimo pri vsaki priliki o »tužnem Korotanu«, tožimo o »nezdravih štajerskih razmerah«, poveljučujemo napram tujcu krasoto Gorenjske: — a na prste lahko sešteješ one, ki so videli koroške bregove, spoznali štajerske kraje in ljudi, občudovali Bled in Triglav! Da nam je ostala »Jugoslavija«, Hrvatska, Istra, Dalmacija itd. deveta dežela, o tem niti ne govorim. Slovenski dijak je navajen, da sede, ko se začnejo počitnice, v vseučiliškem mestu z zadovoljnim vzdihom v kupé ter se kolikor mogoče naglo popelje v ljubljeno domačo vaš s trdno voljo: Sedaj si oddahnem. In raste ter se redi v dopadanju pri Bogu in pri ljudeh. Včasih se ga loti dolgčas, porodi se mu neko tiho hrepenenje po »svetu« — a potolaži si je s frazami n. pr. »kam in kako naj grem, saj nimam denarja« in dolgčas ubije v veseli družbi in v tolažilni zavesti, da se vsake počitnice končajo. Da, da, zato se vračamo s počitnic nespremenjeni, brez svežega, prostega poleta, brez lepih spominov, brez globokih utisov, brez

trajnega dobička! Mi ne vemo, da smo zamudili najlepši čas, ki nam ni namenjen v lenobo, ampak v razvedrilo in pouk.

Povsodi so že spoznali važnost počitniških potovanj; na Ruskem in v Nemčiji se celo država sama briga za dijaška potovanja ter podpira revnejše dijake z denarjem, železnice jim nudijo jako znižane vozne cene, vse znamenitosti, galerije, znanstveni zavodi, tovarne itd. so jim vedno brezplačno odprte. No, pri nas se vsa tozadevna skrb države omeji na »dies majalis« v srednjih šolah, kjer je dana izletnikom prilika, da se v navzočnosti profesorjev nakadijo in napijejo. Med avstrijskimi Nemci pa vendar že zmaguje prepričanje, kako pomenljiva so počitniška potovanja za dijaštvo in v sudetskih deželah so se osnovala takozvane »Studenten-Herbergen«. — Čehi imajo že dolgo takozvane »studentské noclehárny« — ki nudijo brezplačna prenočišča ter dajajo živila po znatno znižanih cenah. Tudi pri nas bi se dalo nekaj enakega uresničiti. »Omladina« je že opetovano opozarjala merodajne kroge — do danes še brez uspeha. Zato bo moralo slovensko dijaštvo — ako hočemo doseči kakih rezultatov — tudi to zadevo samo rešiti. Zgodilo pa se bo to tedaj, ko pridemo do splošnega prepričanja o potrebi in koristi počitniških potovanj ter premagamo mnogoštevilne predsodke, ki nam branijo vzeti v roke potno palico.

Neutemeljeno veliko važnost pripisujemo pekunjarnemu vprašanju. Zdi se nam, da ne smemo in ne moremo nikamor, ako ne polni naše denarnice cel šop bankovcev. — Pisec teh vrst je našel med svojimi tovariši tako čudne pojme o potovalnih stroških — da jim sprva sploh ni verjel. — In vendar je dejstvo, da se po naših slovenskih krajih: Štajerski, Koroški, Kranjski, po celem Primorju potuje lahko brez skrbi, ako ima popotnik le 1'20—2 K na dan na razpolago! Za 60 K n. pr. se more potovati za cca. 10 dni v slikovito Dalmacijo! 10 K zadostuje, da potuješ po krasnih Savinjskih planinah cel teden!

Seveda mora dijak porabiti vse udobnosti, ki so mu dostopne. Pobrigati se mora za znižane vozne cene na železnici, za vožnjo na morju mu je treba pri blagajnah le pokazati legitimacijo (srednješolci spričevala), kadar gre v planine, poprositi mu je posamezne planinske podružnice za znižane cene, — za vse to pa se mu je brigati, predno se poda na pot. Za daljše ture treba je v naprej zračunati in vpoštevati vse udobnosti — skratka treba je popolnega načrta.

Seveda na potu ni časa za veseljačenje, kakor žal misli večina dijaštva, treba je zmernosti in zadovoljen moraš biti z malim; za vzgled nam ne sme biti oni Monakovec, ki se popelje na švicarsko »Jungfrau«, da zavžije toliko sto in sto metrov visoko nešteto število čaš izvrstnega piva v elegantnem hotelu. — Potujočemu dijaku, ki hoče občudovati krasoto dežel in spoznavati ljudstvo pač ne sme biti želodec prva stvar. V tem oziru mu je potrebna priprosta hrana in snažno ležišče — to pa tudi popolnoma zadostuje. Alkohol pa je itak sosebno za popotnika strup!

Tudi popotniku ni dobro samemu biti. Če imaš tovariša s katerim skupno uživata vse prijetnosti potovanja in delita majhne nesrečice, zado-

voljilo te bo potovanje neprimerno bolj, kakor če potuješ sam. Vendar za daljše ture večja družba ni priporočljiva, kmalu nastanejo diference in prav lahko se zgodi, da nastopi med sopotniki napetost, ki pokvari vsako veselje. Krajša potovanja pa so navadno prav prijetna tudi v večji družbi. Med svoje najlepše spomine štejem par izletov — med njimi petdnevni v Savinjske planine — ki sem jih napravil v družbi veselih tovarišev. — Da bi mogel slikati krasoto poletnega popoldneva na parniku, ki mirno pluje po jadranskem morju. Marsikateri tovariš, ki preganja počitniške dni z lenobo, bi mi sledil. In ne bi rekel — to stane preveč, tega ne zmorem. Kriv je dostikrat tak račun in če bi vsak porabil one krajcarje, katere zapravi doma, da si v veseli družbi in v gostilni preganja dolgčas — slovenske dežele bi mrgolele v počitnicah dijakov-popotnikov!

Danes je žal narobe in skoraj bi si želel onih dni nazaj, ko se še ni srednješolcu pred odhodom v velike počitnice uradno strogo zabičevalo: »takozvano vijaticiranje je prepovedano«. V tistih časih je vsaj srednješolsko dijaštvo potovalo — mogoče neštetim župniščem in drugim mecenatom v kvar, sebi pa gotovo v veliko korist. — Naj bi dijaštvo poskrbelo, da najde potujoči tovariš tudi danes zopet svoj viaticum — vsaj v podobi prenočišča!

Marsikomu se bodo zdele moje besede odveč in rekel bo, da sem pogrel stare, že davno znane stvari. Toda prepričal sem se, da je dobro, ako se včasih kaka stvar opetovano pove in obračam se do velike večine onih, ki sedijo v počitnicah doma in ne vejo, da je izven njih domačega kraja odpira širok, krasen svet — — —

V letošnjih počitnicah priredi narodno-radikalno dijaštvo več sestankov na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem. Priporočati bi bilo, da se jih udeleži kolikor mogoče mnogo tovarišev, ki iz kraja sestanka polete na najrazličnejše strani in združijo na najlepši način utile dulci!

I. P. PARIZ.

NA TUJIH UNIVERZAH. *)

Kam naj grem študirat? To je predmet počitniških razmišljanj našega dijaštva in končni rezultat je navadno Gradec in Dunaj, v poslednjem času tudi Praga, žal da ne v toliki meri kakor bi zaslužila. Momenti, ki odločujejo pri tem, so v prvi vrsti gmotni in praktični, le pri Pragi vpliva tudi idealno navdušenje. Gotovo je, da ste prvi dve univerzi našim razmeram in potrebam še najbolj primerno urejeni, pri praški pa bi se moralo še marsikaj izpopolniti, da bi ustrezala v isti meri slovenskim razmeram (n. pr. stolica za jugoslovansko literaturo, lektorat českega jezika za Jugoslovane itd.). Vendar ima Praga drugo veliko prednost, ki bi morala biti za nas odločilna, edino ona nudi priliko, da vidi dijak na lastne oči

*) Pod tem naslovom bo prinašala »Omladina« informativne članke o študiranju na tujih univerzah.

slovansko kulturo, o kateri v domovini nikakor ni mogel dobiti pravega pojma, kajti v naših srednjih šolah se povečuje nemška kultura v taki meri, da se dijaku proti lastni volji vendar vcepijo dvomi o enakovrednosti kultur drugih narodov. To velja še v večji meri o dijaštvu iz obmejnih krajev. Gradec in Dunaj moreta v dijaštvu le utrditi nemški vpliv, katerega se kljub vednemu prizadevanju vendar ne more otresti. V tem oziru je vpliv Prage neprecenljive važnosti; dosedaj se je stvarno o njem razpravljalo še vse premalo. — Tu in tam se čuje želja, naj slovenski dijak pogleda tudi nekoliko za mejo, a vidi se, da skoro brez vspeha.

Slovenski dijak se boji tujine in vzrokov ima dovolj. Najglavnejša sta pač prazen žep in nepoznanje razmer. Zoper prvega tudi jaz še nisem našel dobrega sredstva, kar se tiče drugega, bi bila dolžnost dotičnih, ki so študirali zunaj, podati svojim tovarišem skušnje, ki so jih nabrali na tem polju; del te svoje dolžnosti hočem izpolniti tu in informirati v glavnih točkah tovariše, ki bi hoteli jeden ali dva semestra študirati v Parizu. Prvi pogoj je seveda denar, a krivo je mnenje, da ga je potreba več ko za Dunaj. Vožnja (Ljubljana—Inomost—Buchs—Zürich—Basel—Pariz) pač velja 50—60 kron, toda stanovanje se dobi že od 16 kron naprej. Za hrano skromnejšemu dijaku zadostuje 1.50 K na dan, seveda ne sme obedovati v gostilni, ampak kuhati si mora sam doma, kar je v Parizu običajno pri dijaštvu (zlasti pri Rusih, Poljaki in Čehih) in ne dela velikih težav. Tudi posebnega kuharskega znanja ni treba, samo malo iznajdlivosti, in te, mislim, slovenskemu dijaku ne manjka. Ako stanujeta dva skupaj, so stroški še znatno manjši. Z 80 kronami se v Parizu izhaja, to trdim iz lastne skušnje, kdor jih ima več, si lahko privošči kaj boljšega (grizetke seveda še ne). Stanovanje se izbere v bližini Sorbone (univerze, Rue des Ecoles) v slavnoznanem »quartier latin« in sicer v kakem takozvanem »Hôtelu« ali »Maison meublée«. (Hotel v tem slučaju ni v nobeni zvezi z gostilno). Stanovanj pri privatnih osebah ali pri študentovskih materah, kakor je navada v naših vseučiliških mestih, v Parizu ni.

Drugi pogoj je vsaj površno znanje jezika. Gimnazijec ima v latinščini dobro podlago in si v kratkem času lahko osvoji najpotrebnejše, realec pa že tako prinese (vsaj moral bi prinesiti) seboj toliko, da more vsaj deloma slediti predavanjem. Žalibog je v tem oziru naša srednješolska vzgoja jako pomanjkljiva; znanju nemščine se žrtvuje vse drugo. Kdor pride v Pariz brez francoske gramatike v glavi, gubi po nepotrebem čas in denar, napačno je mnenje, da se bo na licu mesta igranje naučil jezika. Potrebno je tudi, da si prečita poprej: Vilatte: Land und Leute in Frankreich, Verl. Langenscheidt, Berlin. Cena 3 M. Najbolj ugoden čas je 2. ali 3. leto, za juriste pa do 1. izpita. Kar se tiče veljavnosti semestrov na izvenavstrijskih univerzah, se je treba poprej natančneje informirati, odvisno je to od stroke; v obče je pravilo, da ti semestri štejejo samo modernim filologom. Zato se je treba že poprej osigurati. Juristom se štejeta prvi dve leti. Največjo korist od Pariza ima pač moderen filolog, manj seveda druge stroke. Na univerzi je poleg drugih zastopana tudi slovanska filologija (Meillet, znanstrovnik, starosloven-

ščina; Haumant, ruščina). Vpisnina na Sorboni je 30 frankov za celo leto (šolnine ni) in posluša se lahko poljubna predavanja. Poleg univerze je »Collège de France«, predavanja stoje na isti višini kot vseučiliška in so brezplačno pristopna vsakomur. Slovansko filologijo predava tam Louis Léger, znan slovanofil. Opozarjam, da je naša filozofična fakulteta v Franciji razdeljena na dve, Faculté des lettres (literarno) in Faculté des sciences (znanstveno); v posledno spadajo matematika in prirodoslovje. Dijaško življenje je jako različno od našega. Društev v takem smislu kot pri nas, ni. Vsaka fakulteta ima svoje društvo in svoj odznak na baretu (dijaški čepici, ki pa je prišla že iz mode). Med ostalimi društvi je največje »Association générale des étudiants de Paris«, ki ima svoj dom v Rue des écoles, par korakov od univerze. Član tega društva postane lahko vsak dijak, brez ozira na narodnost in politično prepričanje. Članarina je 20 frankov za celo leto. Člani imajo na razpolago čitalnico, knjižnico, itd., dalje ima vsaka fakulteta svojo učilnico in priložno knjižnico, ki je odprta (po zimi dobro zakurjena) do 12. ure po noči. Tu je najboljša prilika, da pride dijak v dotiko s Francozi.

Juriste bi opozoril na »Ecole libre des sciences politiques et sociales« (Rue Danton), kjer predavajo najboljši francoski politiki in žurnalisti. Vsak okraj ima tudi svojo ljudsko univerzo, kjer se vrše predavanja vsak večer. Shajališče Jugoslovanov je kavarna na oglu Rue des Ecoles in Boulevard St. Michel. Poljaki imajo dve društvi »Koło« (Rue M. le Prince) in »Spójna«, z Rusi se najlozje pride v dotiko v »Ruski šoli socijalnih ved« (ruska predavanja) Rue St. Jacques (vse v neposredni bližini univerze). Češki in poljski Sokol imata skupno telovadnico v Palais Royal.

LISTEK.

Narodno-radikalnemu dijaštvu! Na I. shodu narodno-radikalnega dijaštva v Trstu smo jasno in odločno začrtali ideje, za katerimi hočemo stremiti — zarisali smo osnovne točke svojega programa. — Naša naloga je sedaj, da razširimo in podrobno krajevnim razmeram primerno, kar smo v Trstu uveljavili za celokupno narodno-radikalno dijaštvo, da nadaljujemo, kar smo v onih nepozabnih dneh tako krasno pričeli! Zato smo se odločili, da skličemo v letošnjih počitnicah vrsto sestankov, na katerih hočemo razpravljati o najvažnejših dijaških vprašanjih s posebnim oziranjem na krajevne razmere. Počitniško delo in stanovsko ter gmotno vprašanje slovenskega dijaštva ste zadevi, ki zahtevata našo posebno pozornost; narodno-radikalno dijaštvo si upravičeno lasti pravico poklicanega reformatorja ravno v teh tako nujnih vprašanjih, upravičeno pa se tudi lahko zahteva od njega, da nadaljuje započeto delo. Res napredno dijaštvo pa se mora baviti tudi z vsem kulturnim in gospodarskim stremljenjem svojega naroda — dolžnost naša je tedaj, da se na naših sestankih informiramo in pomenimo tudi o teh velevažnih zadevah. Slednjic smatramo nameravane sestanke za najboljše

sredstvo medsebojnega spoznavanja ter smo prepričani, da se utrdijo stiki sosebno med srednje- in visokošolskim dijaštvom. Zato pozivljamo vse svoje somišljenike — da se sestankov v prav velikem številu udeležujejo ter tako pripomorejo k nadaljnjemu razvoju naših idej! Iz naroda za narod! — Za eksekutivo narodno-radikalnega dijaštva: Albert Kramer, t. č. predsednik.

I. letošnji sestanek narodno-radikalnega dijaštva, namenjen predvsem štajerskim dijakom, se vrši v soboto dne 14. julija t. l. ob 11. uri dopoldne v Rušah pri Mariboru v prostorih g. Novaka. — Dnevni red obsega naslednja predavanja in referate: dr. Drag. Koderman (starejšina »Tabora«): O razvoju narodnega radikalizma; phil. Franc Mravljak (Slovenija): Narodno vprašanje na Štajerskem; med. vet. Ivan Lesničar (Slovenija): Počitniško delo štajerskega dijaštva; iur. Josip Pučnik (Tabor): Naše gmotno in stanovsko vprašanje s posebnim ozirom na Štajersko; phil. Josip Glonar (Tabor): O štajerskem dijaku. Vabimo zlasti štajersko narodno-radikalno dijaštvo, da se tega sestanka udeleži v največjem številu, vabimo pa tudi štajersko slovensko razumništvo na naš sestanek, da spozna naša stremjenja.

Eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva.

Naši shodi. Kdaj in kje se bodo vršili drugi naši shodi naznanimo v prihodnji številki »Omladine«.

Promocije. Na graškem vseučilišču je bil dne 9. rožnika promoviran za doktorja prava starejšina »Tabora« Ivan Hizeberger, c. kr. avskultant pri deželnem sodišču v Gradcu. — Na dunajskem vseučilišču je bil dne 8. rožnika promoviran za doktorja prava bivši član »Slovenije«, abs. iur. tovariš S. Lajnsič in 19. rožnika za doktorja modroslovja član »Slovenije« cand. prof. tovariš Janko Gregorin. 6. malega srpana bosta promovirana na dunajskem vseučilišču za doktorja modroslovja člana »Slovenije« cand. prof. tovariš Rudolf Mole in cand. prof. tovariš Franc Čadež. Vsem naše najiskrenejše čestitke!

Ustanovnik akademičnega tehničnega društva »Tabor« je postal gosp. dr. Matej Osenjak, odvetniški kandidat v Gradcu. Živel!

Anketa »Adrije« o naših podpornih društvih. Tragični slučaj Porenta na Dunaju, o katerem je poročala že zadnja »Omladina«, je napotil odbor »Adrije«, da je razposlal češkimi podpornim društvom vprašalne pole z dvema vprašanjema: 1) Ali imajo dijaki v društvu kak vpliv na razdeljevanje podpor; 2) Če ga imajo, na kak način vplivajo na razdeljevanje podpor. Smo namreč mnenja, da je omenjeni tragični slučaj pokazal, kako slabo so informirana naša podporna društva. Ne dvomimo, da hočejo gospodje v podpornih društvih najboljše, ali popolnoma izključeno je, da bi mogli iz samih spričeval dobiti jasno sliko o materijelnem stanju dijaka. Ubožno spričevalo ima minimalno vrednost. Stariši imajo lahko veliko premoženje, pa nočejo podpirati svojega sina. Ubožno spričevalo kaže potem ugodne gmotne razmere, v resnici pa ne dobiva prosilec od doma nikakih podpor. Pogosto pa se zgodi tudi, da prosilec ni tako reven, kakor kaže

ubožno spričevalo. Posledica je seveda slabo razdeljevanje podpor. Da se podporna društva temu izognejo, mislimo, da so zaupniki iz dijaških vrst v podpornih društvih neobhodno potrebni, ker oni veliko bolje poznajo gmotno stanje svojih tovarišev. — Rezultat ankete »Adrije« prinese prihodnja številka »Omladine«; obenem objavimo tudi svoje tozadevne predloge in nasvete, kako bi se mogli zvišati dohodki podpornih društev.

V. M. Z.

Memorandum akademičnemu senatu češke univerze v Pragi. Kakor je znano, ni na češki univerzi v Pragi stolice za jugoslovanske jezike. Zato mora jugoslovanski profesorski kandidat, ki je dokončal študije v Pragi, delati naknadno skušnjo iz svojega materinega jezika na Dunaju ali pa v Gradcu, kar nikakor ni posebno prijetno. Drugi nedostatek češke filozofske fakultete je pa ta, da veljajo na njej napravljene skušnje iz nemščine samo za češke pokrajine. Akademično društvo »Adrija« je sklenilo, da pošlje akademičnemu senatu »memorandum«, v katerem bi se zahtevala v obeh navedenih smereh reforma. »Memorandum« podpišejo poleg »Adrije« tudi druga jugoslovanska akademična društva v Pragi ter »Svaz českoslov. studentsva«. Profesorji filozofske fakultete, posebno dekan prof. Drtina in predsednik izpraševalne komisije prof. Strouhal so našo namero prav simpatično pozdravili ter so nam obljubili vsestransko podporo. V. M. Z.

Izobraževalno delo v »Taboru«. V mesecu juniju so se vršila naslednja predavanja in referati: phil. Leskovšek: o Platonovi državi; iur. Čokl: gospodarski boji v starem Rimu; iur. Stibler: socijalno-politične utopije; phil. Robar: reformacija in kmečke vstaje s posebnim ozirom na slov. razmere; iur. Pučnik: francoski socijalizem XVII. in XVIII. stoletju; iur. Stibler: o novejših angleških nacionalnih ekonomih.

Akademično ferijalno društvo »Bodočnost« priredi 21. julija v Ptuj (čitalnični prostori, Narodni dom) svoj VI. redni občni zbor s sledečim vspeodom: 1. Čitanje zapisnika V. rednega občnega zbora dne 27. jul. 1905 v Ormožu. 2. Poročilo odbora. 3. Predavanje. 4. Volitve. 5. Eventualia. Priredi se tudi koncert z družinskim večerom in ljudsko predavanje z veselico. Natančnejše potom časopisja. Pozivljamo tovariše akademike in abiturijente, da se udeležé številno tega občnega zbora, ki pomenja novo stopinjo društvenega razvoja! Naj ne manjka nikdo!

Ustanovni občni zbor akademičnega ferijalnega društva za Dolenjsko, se vrši, kakor nam poroča pripravljalni odbor, dne 4. oz. 5. velikega srpana srpana v Novem mestu s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo pripravljalnega odbora; 2. čitanje pravil; 3. trije referati: o nalogah novega društva (poročajo tovariši phil. Lah, tehn. Pavlin in iur. Vašič); 4. volitve in 5. slučajnosti. Istega dne se priredi tudi velika ljudska veselica v korist novemu društvu. O društvu spregovorimo več, ko se ustanovi.

Ljubljanski abiturijentje ustanove v letošnjih počitnicah na Koroškem dve ljudski knjižnici. In »Gorotan«?

Naše delo v počitnicah. V par dneh zapustimo prašna vseučilška mesta in treba je misliti, kako hočemo vporabiti letošnje počitnice. Treba

je nadaljevati predvsem zapričeto izobraževalno delo. Vsak naj si izbere svoj delokrog v svojem domačem kraju, kjer naj skuša doseči to, za kar se je navduševal in pripravljaj med letom. Ustanoviti mora ljudsko knjižnico, čitalnico, prirediti par predavanj, poučevati ljudi o tem, kar je videl v tujini itd. V kraju je gotovo par narodnih društev, v katerih pa ni življenja. Te treba vzbuditi, jih modernizirati. Sploh, dijak mora biti nekak »spiritus agens« celega kraja. Tovariši ob mejah imajo najlepšo priliko širiti narodno zavest, poučevati ljudi o škodljivosti nemčurskih šol in agitirati za izvajanje narodno-gospodarskega gesla: svoji k svojim. Za svoje delovanje naj si pridobe pomočnikov med učiteljstvom in srednješolskim dijaštvom. Na drugi strani pa se zopet dijak lahko nauči marsikaj koristnega tudi v domačem kraju. V kraju je posojilnica, mlekarna ali ta ali ona zadruga. Z malim trudom se lahko navadi posojilničnega poslovanja in knjigovodstva v zadrugah. Vse to mu zna v najbližji bodočnosti koristiti.

Obmejna ferijalna društva opozarjamo, naj nabirajo gradivo za narodno statistiko. Sestavi se naj za vsak kraj posebej, koliko je Slovencev, koliko Nemcev (oz. Lahov), kakšno je učiteljstvo, uradništvo, duhovništvo, kakšna društva so v kraju, kako delujejo itd.

Kongres jugoslovanske omladine. Sofijska »Večerna pošta« prinaša vest, da je imelo sofijsko omladinsko društvo sestanek, kjer je sklenilo pozvati ob priliki jugoslovanske razstave v Sofiji na dijaški kongres vso jugoslovansko omladino in poleg tega še rumunsko in grško. Za končno organizacijo tega kongresa je sestanek že določen.

Doktorat medicinae veterinae. Pred kratkim je dobila živinozdravniška visoka šola v Budimpešti dovoljenje podeljevati doktorat. Živinozdravnik, ki hoče postati »doktor medicinae veterinariae« se mora izkazati, da je dovršil gimnazijo ali realko in štiriletne živinozdravniške študije najmanj že pred enim letom. Poleg tega ima napraviti znanstveno razpravo in doktorski izpit, ki obsega disertačni predmet kot glavni in poleg tega še dva stranska predmeta. Anatomija, fizijologija in histologija, fizijološka kemija, farmakologija, splošna patologija, bakterijologija in kužne bolezni, patološka anatomija, kirurgija z naukom o zdravljenju očes in porodničarstvu, specialna patologija in terapija ter živinoreja so predmeti, iz katerih si mora izbrati kandidat tri za doktorski izpit. Omenjamo še, da mora vsak živinozdravnik, predno dobi živinozdravniško diplomu, napraviti dva tentamina in tri rigoroze, za katere same treba plačati nad 300 kron pristojbin. Doktorat medicinae veterinae, za katerega treba več kot petletnih študij, celo vrsto izpitov in poleg tega še okoli 600 kron pristojbin, bo torej težak in drag šport. — Kakor čujemo, je naučni minister Marchet zagotovil tudi deputaciji profesorskega kolegija dunajske živinozdravniške visoke šole doktorat, za katerega je pričakovati odlok v najbližjem času.

Z novomeške gimnazije se nam piše: Novomeški srednješolski zavod je znan po svoji zanemarjenosti širom sveta in vendar se ne stori skoro ničesar, da bi se zboljšale te razmere. Dijaška knjižnica, o kateri smo svoj čas že poročali, je še vedno taka, da ne spada v srednjo šolo! In to je

edini vir, iz katerega zajema novomeško dijaštvo svoje berivo! Z drugimi učnimi pripomočki je skoraj še slabše, tako n. pr. za zemljepis in zgodovino. Naravnost škandalozno je, da je večina zemljevidov na zavodu še iz šestdesetih let preteklega stoletja. Človeku, ki pride prvič v nekatere sobe novomeške gimnazije, se zdi, da je prišel v starinarsko razstavo in ne v moderno šolo. Da vse to ne vpliva na razvoj dijaka posebno ugodno, ni še treba posebej povdarjati. To je poleg družega gotovo tudi vzrok, da ni v novomeškem dijaštvu nikakega življenja, nikakega zanimanja za stvari, s katerimi se bavi novodobni slovenski dijak po drugih gimnazijskih mestih. V Novem mestu traja še vedno ona doba, ko je bil edini ideal dijaka — pijančevanje in krokanje. S čim se naj tudi peča v prostem času. V šolski knjižnici ne dobi primernih knjig, sam si jih ne more kupiti, a ljudske knjižnice tudi še ne premore slavna dolenjska metropola, da bi mu pomagala iz zadrege. Zateče se zato v razne beznice, v katerih zabije čas, denar in svojo mladostno energijo, katere mu v poznejšem življenju tako zelo primanjkuje. Ni čuda, če potem slišimo, da se večina visokošolcev, ki je študirala na novomeški gimnaziji, tako malo udeležuje dijaškega življenja in da nima nobenega smisla za dijaško počitniško delo. $X + Y + Z$.

Iz goriških srednješolskih krogov. S skoro vseh slov. srednješolskih zavodov je že prinesla »Omladina« poročila, le iz goriških se ni še ničesar poročalo. Že to je jako značilno, to markantno znači skupno lastnost vsega goriškega dijaštva: Komodnost in brezbriznost. V Gorici spimo tako brezskrbno, sanjamo tako sladko, da je veselje. Imamo sicer nek pevski in tamburaški zbor, toda to je prav vse. Vse drugo nam je takorekoč deveta briga, kar pa tudi ni nič čudnega, ker se za nas ne zmenijo niti profesorji niti goriški visokošolci ali slovensko goriško meščanstvo. Pri nas še vedno mislimo, da nam nudi šola vse, česar bomo kdaj potrebovali. Na privatni študij nas naši profesorji še niso nikdar opozarjali. Ni se še zgodilo, da bi nam ta ali oni profesor rekel v šoli: Važna knjiga je izšla, naslov je . . . . ali, da bi nam bil razložil to ali ono stvar, ki se ne tiče neposredno šolskega pouka. Najbolj žalostno na celi stvari je, da potem profesorji iz naše nevednosti brijejo norce in izpostavljajo žrtev občnemu zasmehovanju, mesto, da bi nas poučili in nam dajali sredstva in razne pripomočke k samoizobrazbi. Dalje bitko občutimo, da ne iščejo goriški visokošolci nobenih stikov z nami. Lansko leto so pač sklicali o veliki noči nek sestanek, ali to je bilo tudi vse. Kar se je tam govorilo, je ostalo le pri besedah. In istotako ni nobenih tesnejših stikov med srednješolci in slovenskim meščanstvom, kar pa bi bilo na vsak način želeli. Popolnoma sami nase navezani, kje naj se olikamo, izobrazimo? *Goriški dijak.*

Mladika, žensko vzgojevalno in naobraževalno društvo v Ljubljani. Do najnovejšega časa se je pomen ženske izobrazbe jako podcenjeval. Dosti je bilo, če je znala žena brati, pisati, nekoliko računati in je imela gotovo spretnost v vezenju in šivanju. Za višjo izobrazbo se ni skrbelo, ker se je smatrala za nepotrebno. Popolnoma se je prezrlo važno mesto, katero zavzema žena v rodbini in narodu kot mati, kot vzgojiteljica

otrok. Ni se pomislilo, da je bodočnost otrokova odvisna takorekoč edino od matere, ki vzgaja otroka v oni dobi, ko je najdovzetnejši za zunanje vtise. Zlasti z narodnega stališča je to najvažnejša doba, ko vlije otroku mati v srce ali ljubezen do jezika, v katerem ga uči prvih besed, ali pa ga vzgaja narodno indiferentno. V novejšem času se zavedajo vsi kulturni narodi, kako velike važnosti je za njihov obstoj, kakšna je mati, ki jim vzgaja prihodnjo generacijo. Zato vidimo, da so se začeli prvi kulturni narodi intenzivno baviti z vprašanjem o ženski vzgoji. Opozarjamo le na Čehe. Pri nas je bila do najnovejšega časa in je v velikem obsegu še danes vsa ženska vzgoja v rokah nunskih samostanov ali raznih nemških zavodov. V teh zavodih veje za nas Slovence tuj in nam sovražen duh. Največje potujčevalnice so danes med nami samostanske šole, ki nam vzgajajo naša dekleta v nemškem ali vsaj narodno indiferentnem duhu. Da ne pretiravamo, opozarjamo le na dejstvo, da naše ženstvo še vedno najraje kramlja v nemškem jeziku. Zakaj se sliši danes še vedno toliko nemščine v Ljubljani! Tega so vzrok samostanske šole, kjer so se vzgajale Slovenke v nemškem duhu, in kjer se je strogo gledalo na to, da so govorile med seboj le v nemškem jeziku. Če pa se to godi sredi slovenskih pokrajin, kako more biti šele ob mejah! Kako naj mati, vzgojena v narodno indiferentnem, strogo klerikalnem duhu, vzgoji svojo deco v zavedne Slovence, Slovenke. Kako naj si brez slovensko mislečih mater mislimo odločnih Slovencev. — Višja dekliška šola je v zadnjem času marsikaj spremenila na bolje, le žal, da je bilo število gojenk omejeno, in da so morali stariši z opravičeno bojaznijo gledati, kje dobijo za svojo hčerko pripravnega stanovanja, in da je veliko starišev ravno radi tega še vedno raje dalo svojo hčerko v samostansko šolo, kot na njim popolnoma neznano stanovanje. Z veseljem zato pozdravljamo novo društvo Mladiko, ki si je nadelo nalogo, preskrbeti bodočim gojenkam prvega slovenskega ženskega liceja primernih moderno urejenih stanovanj. Upamo, da dobimo potem kmalu vseskozi narodno ženstvo in da se bodo Slovenci zavedali svoje dolžnosti ter dali samostanskim šolam, ki nas le izžemajo in potujčujejo, zasluženno slovo.

Češke konverzačne krožke priredi v jeseni za novodošle tovariše Slovence v Pragi »Svaz českoslov. studentstva«. Dozdaj je bilo v tem oziru dosti slabo poskrbljeno. Upamo, da se bodo tovariši z veseljem posluževali te lepe prilike in se v resnici naučili češkega jezika, kar smo pogrešali dosedaj žalibog pri mnogih slovenskih dijakih, ki so že leta in leta študirali v Pragi. »Svaz« zasluži za svoj sklep naše popolno priznanje. V. M. Z.

Kalendar pokrokového studentstva 1906—1907. Cena 90 vin. Češko napredno dijaštvo izda tudi letos dijaški koledar, ki bo obsegal poleg običajnih koledarskih podatkov in raznih za dijaka važnih navodil razne članke o dijaških, političnih, narodno-gospodarskih in drugih vprašanjih. Med članki navajamo: iur. R. Brož: Dijak in politika; phil. I. Kopal: Ideja napredka; E. Čeliš: Dijaštvo in delo v manjšinah; G. Čadek: O nemškem dijaštvu; O. Mirov: Žensko šolstvo; dr. R. Fišer: Napredno gibanje na Mo-

ravskem; dr. I. Auerhan: K. Havliček-Borovsky; članek o srednjem šolstvu itd. — Vsebina je, kakor razvidno, jako zanimiva in zato priporočamo tovarišem, da si mesto raznih nemških koledarjev omislijo raje češki dijaški koledar. Nam žalibog tudi letos še ni mogoče izdati dijaškega koledarja, kar pa upamo, da se drugo leto na vsak način zgodi.

Husov fond. Češko dijaško podporno društvo »Husov fond« v Pragi, pri katerem dobivajo tudi slovenski praški visokošolci podpore, je razdelil v letošnjem šolskem letu do meseca maja med 720 podpirancev 30.995,25 K, za 709,47 K več kakor do istega časa v prejšnjem letu.

II. shod ljudskih vseučilišč se je vršil koncem aprila v Charlottenburgu poleg Berolina. Zanimivi so bili referati o učnih kurzih, ki so jih vodili vseučiliščniki med delavci. V Berolinu je poučevalo n. pr. v pretekli zimi 80 visokošolcev 653 delavcev v 19 kurzih v elementarnih predmetih. Dunajski nemški visokošolci poučujejo delavce že od leta 1899. in vodijo tudi kurz za analfabete.

Nižjeavstrijsko izobraževalno društvo, ki se je ustanovilo pred 20 leti, je imelo lansko leto že 79 podružnic. Društvo podpirajo z rednimi letnimi prispevki deželni zbor, obrtna in trgovska zbornica, ministrstvo za uk in bogočastje in razne občine, v katerih ima društvo svoje podružnice. Od izposojevalcev knjig je bilo v pretečenem letu 30,08 % delavcev, 27,84 % obrtnikov, 23,4 % kmetovalcev, 9,96 % obrtnih vajencev in 8,71 % raznih. Pristavljamo, da v delokrog društva ne spada izobraževalno delo na Dunaju, ki ima svoja izobraževalna društva.

Potujoči muzeji. Vsled mogočnega gibanja za razširjanje znanosti med najširše sloje so preprežene danes že vse moderne države z neštevilnimi stalnimi in potujočimi ljudskimi knjižnicami. Toda to še ne zadostuje. Ne samo znanost, tudi umetnost mora med ljudi, med katerimi se mora vzbuditi zanimanje in razumevanje slavnih umotvorov, katerih se veseli danes le »zgornjih deset tisoč«. Da bi se to doseglo, so začeli misliti na Nemškem, kako bi tudi prebivalci najzadnje vasi si mogli ogledati razna dela slavnih slikarjev in kiparjev. Muzeji in galerije so danes le v velikih mestih, kamor kmet le malokrat ali pa sploh ne pride. V vsaki vasi pa tudi ne morejo imeti svojega lastnega muzeja. Temu nedostatku naj bi odpomogli potujoči muzeji. Danes se dobijo za mal denar reprodukcije vseh znamenitejših del. Osnovale naj bi se male zbirke najboljših reprodukcij, ki naj bi se potem pošiljale iz kraja v kraj. V vsaki vasi naj bi dala občina na razpolago sobo, v kateri bi se reprodukcije razstavile in kjer bi jih gledalcem lahko razlagal ali domači učitelj ali kak drug izobraženec. Na ta način bi se tudi umetnost popularizirala in bila dostopna najširšim slojem. Gotovo bi potem kmalu izginile iz stanovanj škandalozno slabe slike, ki jih danes povsod opažamo.

Priloga 'Omladini'

št. 4.

JOSIP JURCA:

NA POČITNICE.

Počitnice se imenujejo v dijaškem življenju zlata doba, ne kakor da bi bil počitek zlat, naj se še tako prileže duševnemu delavcu, ampak zlata je le prostost, po kateri tako željno hrepeni dijaško srcé. Čeprav mora dijak živeti v prvi vrsti za šolo, vendar ga razumemo, ko se mu zdi na njegovi srednješolski poti, da gre skozi osem šol kakor skozi osem predorov, tesnih in temnih, in mu tako neizrečeno dobro dé, če uzre za nekaj časa nad sabo košček svetlega neba — košček prostosti.

Omenjam pa takoj, da ni vse zlato, kar se sveti, zlasti ne ona svoboda, kakršno si mislijo nekateri, da treba namreč v počitnicah samo lenuhariti. Počitniško svobodo bo pravi dijak umeval tako, da bo izpremenil v dejanja svoja dobra nagnjenja, ki jih ni mogel izpremeniti tedaj, ko ni bil gospodar svojega časa in je nad vsem njegovim ravnanjem ležala sila potrebne ali nepotrebne discipline.

Počitnice pravzaprav ne bi smele biti le neki velik dijaški praznik. Ste li videli v šolski dobi uzornejše izmej vas, kako so obvladali delo, naj ga je bilo še toliko, ob svojem času in so se vendar redno vedrili, sprehajali in se prostovoljno izven šole dalje izobražali, mejtem ko se je zdela mnogim ista stvar Siziŕovo delo! Združevati dejanje in nehanje je neka skrivnostna umetnost, ki jo zna samo tisti, ki zna gospodariti s časom. In kakor je mogoče in potrebno združevati delo in nedelo, tako si mora biti dijak, ki si hoče razširiti svoje duševno obzorje, tudi v svesti, da je doba nehanja lahko tudi doba dejanja.

Nastane vprašanje, kaj naj delam. Zamislite se nazaj v one trenutke, ko ste si tako srčno želeli, da bi mogli prečitati in preštudirati kakšno večje delo, a nad vami je bila dolžnost in s svojim časom niste mogli svobodno razpolagati; zaželeli ste si časa in prostosti, da bi mogli živeti sebi, samo sebi. Zgodi se vam lahko, da prideta s počitnicami čas in prostost in namesto enega duševnega opravila vam leže kakor črna senca na dušo pusti dolgčas. — Tako včasih slepari človek samega sebe. Kdor pa je pravi junak, ta bo šel in poiskal svoje nekdanje misli in pogledal, če jih morda lahko uresniči zdaj. Delo, ki si je z veseljem naložimo sami, ni nikoli naporno, ampak je neke vrste duševna zabava. Lotite se česarkoli, ako se

v stvar vglobite, boste videli, da ste dobili novih spoznanj, da se vam je odprl nov kos sveta, da ste svoje znanje obogatili.

Počitnice so kaj pripraven čas za učenje tujih jezikov. Opozarjam, da je častna dolžnost in obenem pogoj za pravi slovanski ponos, da se skuša vsak slovenski dijak seznaniti vsaj z enim slovanskim jezikom. Seveda se ga treba učiti prav; kdor se zadovoljuje s polovičnim umevanjem, nima od tega nobene prave koristi. Tudi ne sme človek jemati v roke vsake knjige, ki jo morda slučajno kje dobi zastonj, ampak z učenjem jezika si mora pridobivati tudi novih idej. Jezik je samo ključ v duševno zakladnico naroda. Ne smemo se učiti preveč jezikov, zlasti ne več novih hkratu; to je nezdrava manija. V poliglotizmu je često nagromadene mnogo duševne energije, ki bi se bila lahko porabila drugače plodonosneje. Bodimo tudi mi praktični, kakor so drugi narodi okoli nas. Učimo se predvsem italijanščine ali češčine, zadnjo omenjam še prav posebno, ker moramo stremiti za tem, da se bo naše bodoče visokošolsko življenje osredotočilo okoli Prage, dokler nimamo svojega vseučilišča.

Mej stvari, ki vzbujajo človeku veselje, če jih zna, in kes, če jih ne zna, spada slovenska stenografija, praktično tako imeniten in znanstveno zanimiv predmet. Neko slast ima človek, ko sledi ž njo besedi, hitri kakor misel, katero izraža. Tudi te se lahko vadimo v počitnicah.

Tekom svojih študij in prostega čitanja ste gotovo že večkrat naleteli na mesta, ki so vas presenetila, vzbujala v vas soglasja in nasprotja, ki so se vam zdela nerazrešna. Za takimi pojavi tiči navadno cel problem, v katerega treba skusiti pronikniti pri prvi priliki. Prilika za tako duševno zabavo so počitnice. A usodna zмотa je to, če kdo meni, da mora sam bloditi po labirintu svojega neizkušenega razmišljanja in filozofirati v noč, kakor da bi bil on prvi človek, ki je prišel na svet. Ljudje so že mislili o vsem, samo do konca ne še o nobeni reči. Zato je prav dobro, če mlad človek pogleda ob taki priložnosti, kakor so počitnice, v kak filozofičen sistem, da vsaj ve, s čim se filozofija bavi, da razume najpotrebneše izraze in se sploh začne zanimati za kako stvar. Dobro je, da vzame v roko to ali ono naravoslovsko, zgodovinsko ali katero si že bodi poljudno znanstveno knjigo, da vsaj ve, kaka vprašanja rešuje moderna znanost. Nikakor ne mislim, da bi moral mladenič že znati reševati razne probleme, ampak pred očmi mi je misel, da se mora zgodaj navaditi iskati, kdor hoče pozneje kaj najti.

Slovenska domovina je tako majhna, tako skrčene so njene meje! vzdihujemo dan na dan. Nešteto ljudi je že stalo ob Helespontu z občutkom, da je tu morje tèsno. A prišel je pesnik Byron, in njemu je ta tesnost razširila prsi, da je planil v valovje in preplaval ožino. Neko slično čustvo mora navdajati slovenskega dijaka, da smo Slovenci eden izmed onih redkih narodov, ki lahko prepotujemo celo svojo domovino od severa do juga, od vzhoda do zahoda in jo spoznamo takorekoč do zadnjega kotička. Potem se človek čuti dosti večjega Slovenca in narodnjaka. Potujmo pa tako, da bomo imeli od svojega potovanja čim več koristi. Komur se gre

za to, koliko ur prehodi ali prevozi na dan, ta jo prepotuje le z nogami oziroma s kolesom. Treba se marsikje ustaviti, uživati prirodo in spoznavati ljudi, pogledati, kje je kaj dobro urejenega in posnemanja vrednega in obratno, kakšne prednosti imajo njegovi domači kraji pred onimi, ki jih je videl. Ravno potovanje pusti in vzbudi v duši največ novih slik in vpliva ugodno tudi na človeški značaj. Tu spoznamo, da si v resnici upamo prenesti več, nego smo prisojali svojim močem, utrjujemo si voljo in samozavest. Zlasti naj bi si dijaki preskrbeli od planinskih društev legitimacij, da se povzpnejo na to ali ono goro. To je najlepše in najplemenitejše razvedrilo.

Hotel sem z vsem tem le bolj namigniti, da se dá počitniški čas porabiti za marsikaj lepega. Ne maram, da bi se kdo vračal z razdrtimi živci, zato naj vodijo njegovo počitniško delo notranji nagibi. Sladi naj mu je slast svobodnega proučevanja, slast, ki nudi nekak predokus akademičnih študij in akademične svobode. Pride čas, ko bode zrl z zadovoljstvom na svojo srednješolsko dobo, ker bo imel zavest, da se je sam dvigal in vzgajal, videl bo, kako je vsak tak — rekel bi resen šport vtisnil tistemu letu svoj znak, obenem pa bil nova stopinja v njegovem duševnem razvoju. Kdor pa razume počitnice v doslovnem pomenu in se naslaja ob njih ne iz potrebe, ampak ker je v počitniškem in nepočitniškem času njegovo načelo »dolce far niente«, ne bo nikoli zadelal v sebi one zevajoče praznine, ki jo pušča za sabo mladostna nedelavnost.

IZ POEZIJ † IVANA BAŠA.*

BOG VE, DA POSTAVIL TE NISEM V ALTAR...

Bog ve, da postavil te nisem v altar,
ti ljubica moja edina,
in klečal pred tabo še nisem nikdar...
častil te kot božjega Sina...

A vendar, a vendar mi tvoje oči
globoko v srce so prodrle,
in kotiček vsak so napolnile mi
vse druge so misli zatrlle...

In pesmi nebroj so vzbudile na svet
kot rož rodi solnce spomladi,
a pesmi zaman so hitele zapet,
da v srcu miru mi ne krađi...

Bog ve, da postavil te nisem v altar,
ti ljubica moja edina,
a vendar, a vendar ne morem nikdar
izbrisati te iz spomina!

POVPRAŠAJ, DRAGA, LASTOVKE...

Povprašaj, draga, lastovke, zakaj,
zakaj se vračajo le v domačije
kjer mraz prefi, kjer ostra burja brije,
zakaj jih vleče v njihov rodni kraj?

Li ni milejši, boljši tihi gaj,
kjer Senegal se skoz oazo vije
in senčnih palm poslušá harmonije?
A vendar še prihajajo nazaj!

Tako me k tebi vleče, draga mi!
Saj lepše zrle so me že oči
in lepših ustec slušal sem smehljaj,

a tebe pozabiti moči ni!
In moram, moram vedno spet nazaj,
kjer ti si vzela mirne mi noči!

* V »Prilogi« k št. 2. ste natisnjeni po pomoti v tiskarni pod psevdonimom »Rusmir« dve Baševi pesmi: »Ah, Boga sem, dekle, zgubil...« in »Oj ti bisernica!«

ANTONIJEVA SMRT.

—Kleopatra, Kleopatra,
ti ljubica mojá!

Ah, kaj te le teži nocoj,
ah, kaj te žalosti nocoj,
da ti ne more do srca
Antonij tvoj?

Bil Mark Antonij je vladar!
Od tam, kjer Zen vsevlad kraljuje,
Apolon modri prorokuje,
kjer kaže pot Palas Athene
in blede sveti v noč Selene,
od večno mladih grških tal
do daljnih azijskih puščav,
tja do euksinovih daljav
je Mark Antonij kraljeval!

Kleopatra, Kleopatra
ti ljubica mojá!
Že zdavnej nisem več vladar
že zdavnej dal sem vse ti v dar!
Moj meč rjavi, moj ščit prhni,
odkar sem suženj tvoj . . .
Ah kaj ti je nocoj, povej,
da tužna si kot nikdar prej?

Kleopatra, Kleopatra,
ti ljubica moja!

En sam pogled, pogled hladan
kot je meglen germanski dan . . .

>>Vse bilo tvoje je nekdaj,
dokler da ni Oktavijan
zahteval vse in vzel nazaj!
In zdaj pred mesto je prispel,
da bi ga vzel, da bi ga vnel
in ti in jaz bila pepel . . .

A prej se, ko se to zgodi,
Kleopatra vmori!«

—Kleopatra, Kleopatra,
boginja ti moja!
Ah, tvoja smrt, to je preveč!
Vse večne dni mojá ljubav
bi ti bila, in vonj dišav
vse vekovečne dni!
A tvoja smrt, a tvoja smrt,
ah, to je muk preveč!
V življenju Mark udani tvoj
umrje naj s teboj!

Kleopatra, Kleopatra!
Moj meč, moj meč, kam sem ga dal,
kje je njegova ost?
Trenutek le, en sam naval,
Antonij bode prost . . .
Oktavijan, Oktavijan!
zakaj mi delaš to!
Kraljestev si se polastil,
škrlat si vzel in prestol vzel,
ljubav bi mi pustil!
Nič nimam več, nič nimam več
ko tale bridki meč!«

Meč navpik —
in krvni val
pobarva pestri mozaik . . .
—Kle — o — pa — tra!«

— — — — —
>>Dre v mesto že Oktavijan?
Euforbe, brž mrliča vstran!
Dišav daj sem in biserov, koral
začnemo novi bakhanal!«

MAKSO :

IZGNANCI.

I.

Ivan Hrast in Marica Steinerjeva sta stala na nevisokem hribu, pri majhni, od časa, viharja in dežja oguljeni, začrneli kapeli.

Stala sta pri plotu iz močnega kolovja, ki je okrožal del kapele in branil, da ni strmoglavil kdo preko skoraj navpičnih skalnih sten, katere so bile podlaga kapelici. Ona se je napol obrnila proti zapadu, kjer so polagoma gasnili zadnji rudasti žarki zahajajočega solnca; on pa je zrl zamišljeno pred se dol v dolino, kjer je ležalo mesto, zavito v dim in prah, in daleč tjekaj na polje do daljnih temnih gozdov in sivomodrih gora na

obzorju... Mrak je padal polagoma nizdolu in dolina, mesto in polje so dobivali zmiraj nedoločnejše konture; kakor sivi, tanki, a gosti pajčolan jih je zavijala megla in počasi odtegovala radovednim očem.. Po mestu so zagorele prve luči... Nedoločen šum in ropot, kakor bi prihajal iz velike daljave, jima je bil na ušesa; velikan tam spodaj se je še gibal se svojimi stoterimi rokami po tovarnah in delavnicah, po prodajalnah, trgih in ulicah.

»Ali se vam ne zdi, gospodična, je dejal Hrast, da je to mesto tu doli kakor velikansk zmaj s tisočeriimi glavami in očmi? Neka strahovita pošast, ki preži tu doli ob vodi na bogvekakovo žrtev..«

»Morda imate prav, gospod Hrast. A jaz še nisem o tem razmišljala.. In potem pravite sami, da vam isto mesto doli ugaja..«

»Omamil me je ta zmaj se svojimi steklenimi očmi, očaral me je, da se mu nikoli več ne odtrgam.. Kakor začara baje kača klopotača manjše živali, da se ji udajo brez odpora.. Nekaj čudnega je to, gospodična Marica. Ako pridem domu na kmete in živim teden ali dva na domači, krepki, sveži zemlji, se mi zopet tako zahoče po svetu in mestu, da moram iti.. In ako se stavijo temu koprnenju zapreke na pot, sem nezadovoljen in nesrečen.. Zame v tem oziru ni poletja, ne zime.. Rad grem sem tudi v najhujši vročini, ko je vse to kamenje in asfalt kar razbeljeno in žehti vročine..«

»Čudni ste danes, gospod Hrast. Mene pa tako vleče ven na zelene poljane, v vinograde, v gozde.. Zdi se mi, da bi se tam napila novih moči in bi bila potem trdnejša v svojem zdravju.. A vi niste radi doma?«

»Doma, gospodična, doma? Kje doma? Doma več ne poznam.. Dom sem imel, a sem ga zapustil in sedaj ne marava drug družega, ker se ne razumeva več.. Res, da imam v dobrih svojih trenutkih smisel in veselje za tisto tiho srečo, za poezijo, ki sanja v vsakem kotu domače hiše; a za nekaj hipov mi uide ta poezija in vidim le vse tiste tisočere malenkosti, isto leseno kočjo, iste trudne, izdelane ljudi, ki gledajo s filho zavistjo moje bele, gladke roke.. In ne vzdržim; moram iti semkaj.., ker tukaj je torišče za moje delo.. Mi, gospodična, smo izgnanci od tistega hipa, ko prestopimo prag domače hiše, ko pridemo sem v mesto, v to torišče morda že bolesterne hiperkulture. V našem bistvu ostanemo kmetje, a naša obleka in naša olika je salonska, četudi ima dostokrat nekaj kmetskega na sebi.. in ne čutimo se slednjič doma ne tu ne tam.. Vse vezi s pravo našo domovino se počasi v naši notranjosti pretrgajo in ne razumemo več lastne svoje zemlje, lastnih svojih rojakov in njihovih zahtev.. Ista ljubav do njih je največkrat le nekaj idealnega, nerealnega.. Kajti oklepa nas kitajski zid tuje, zapadne omike, ki ni izšla iz našega narodnega bilstva, naše narodne duše..«

Steinerjeva ni vedela, kaj bi mu naj odgovorila; ona se ni bavila s temi rečmi, ki so ji bile popolnoma tuje; imela je le temno čustvo, da so dokaj pretirane, ako je tudi morda v njih dovolj resnice... Jezilo jo je tudi, da se je zasukala govornica na te, za njo vendar — dolgočasne zadeve... Ušla sta takorekoč od družbe, s katero sta napravila majhen izlet, in srce ji je začetkoma nemirno tolklo; pričakovala je, da ji pove mladenič tu v

varnem kotičku kaj lepega, kvečjemu kakšen prisrčen kompliment, da se nekoliko prosto pošalita in nasmejita...

A sedaj je zopet takšen kakor pogosto, kadar je v njeni družbi... takšen, da se je dala, kakor je menila Steinerjeva, izpregovoriti z njim le malokatera pametna beseda... Ona si ni vedela dati na te prikazni točnega odgovora, posebno, ker ga je gledala z očmi zaljubljenega dekleta...

Vsaj do neke meje zaljubljenega... Solidna njegova zunanost ji je namreč vzbujala upanje in vero, da ji pripravi kedaj mirno bodočnost... S temi mislimi se je bavila že od tedaj, ko ga je videla prvič pri rodbini Sevrovi... A če ga je videla — takega, tedaj je jela spoznavati, da se skriva pod isto solidno zunanostjo popolnoma drug človek, ki ji je bil popolnoma tuj in ni bil ravno po tem, da bi pospeševal njene upe... Razlagal ji je kake nazore o življenju in ljudeh, ki ji niso bili ljubi in prijetni, ker so imeli na sebi nekaj divjega, brezobzirnega in revolucionarnega... Bili so to odmevi, nejasni odmevi neke notranje, krute sile, ki se je gibala v Hrastu in silila na dan... Tega pa Steinerjeva ni ljubila, ker je videla, da mladenič nima nobenega stalnega in trdnega smotra pred očmi in ker je bila nežna in bolehná... Prišla ji je tudi včasí misel, da bi mu duševno ne zadostovala... a na to ni veliko mislila, ker je bila to po njenem mnenju kolikor toliko nepotrebna stvar...

»Se ne boste prehladila, gospodična?« je dejal Hrast in njegov glas je bil mehek, božajoč, skrbipoln... Vse prejšnje je izginilo iz njega; ni bilo iste, dejal bi, afektiranosti, ne iste bridkosti in ostrošči, v glasu je le še rahlo, rahlo zvenel odmev neke temne melanholije globoko v duši...

»O nikakor ne, se je branila in ga pri tem pogledala hvaležno... Takó, da, takega ga je ljubila, to je bil oni Hrast, katerega se je zadnji čas krčevito oklepala njena duša... Tako ji je ugajal ta silen, močan človek; smatrala je to silo in moč za svoje zavetje... Kajti rabila ga je tudi ubožica; kajti tudi ona je bila med izgnanci... dasi med drugačnimi kakor Hrast...

»Človek se tako hitro pokvari ob teh večerih«, je nadaljeval Hrast. »Krasni so, kajneda? A ti mehki vetrovi prve pomladi nosijo na svojih prozornih krilih le preradi smrt onim, ki so prezaupni... Ste občutljivi za prehlad?«

»Ne, ne«, je odgorila.. največ, da bi ga potolažila.

Ponudil ji je roko in šla sta okrog kapele k ostali družbi, ki se je napravljala proti domu.

»Moram, vas pokregati, gospod Hrast«, ga je smeja se ogovorila gospa Sevrova se svojim neprijetno hripavim glasom, ki je zvenel po priliki tako, kakor udarci po počenem zvonu, »odgovorna sem za gospodično Marico... Vi pa ji pripovedujete za kapelo sladke stvari... Gospodje so zmiraj veliki zvitorepci in tudi vi ste tiha voda...«

»Pomirite se, pomirite, milostiva: pravil sem gospodični o dekletu, ki se je zaljubilo v lunó, padlo radi tega v jezero in utonilo...« je dejal Hrast,

in glas mu je bil piker in nehote hudoben. Jezil se je nad ogovorom Sevrove, kajti vedel je dovolj dobro, kam meri njegova ost.. Skrivaj se je ozrl po Steinerjevi; rdeča je bila do ušes in je gledala vstran.. To je bilo naravnost nasilno vpreganje v jarem, na katerega je še komaj kedaj mislil..

Napravili so se na pot. Z gospo Sevrovo in njeno hčerko, ki je naravnost izzivala se svojim koketnim vedenjem in polno postavo, je hodil neki mlad gospod Pepi, kakor so mu rekali, ki si je neprestano popravljal manšete in gledal po sebi. Zraven je drobil poklone stari Sevrovi in se zaljubljeno in poželjivo oziral po gospodični Almi..

Šli so počasi v tih, miren večer.. Nebo so že popolnoma pokrivali gosti, temni oblaki in pripravljalo se je polagoma na nevihto..

»Danes sem vas pošteno dolgočasil, gospodična« je dejal Hrast; »ne, mučil sem Vas.. a ne morem včasih ni sam sebi pomagati; to —«

»Ni res, ni res«, je dostavila ona navidez živahno, a poznalo se ji je, da ji trditev ne gre od srca..

Hrast je to tudi opazil in se ugriznil v ustnico skoraj do krvi.. Povedal bi ji rad vsaj sedaj nekaj bolj zanimivega; pa ni mogel.. Do kakih poklonov se je povzpel redkokedaj, a za vsakdanjosti mu tudi ni bilo.. čeprav je bila ta zveza z Marico dovolj vsakdanja. Hrastu je bilo še neugodnejše, ko se je spomnil tega. Človeku je najbolj sitno pred lastnimi grehi..

Hodila sta tedaj molče v dolino in v mesto nazaj.

KSENIJ VERIN:

OB PESMI HREPENENJA.

Ko že večerni južni sen
platane poljubuje,
odnekod kakor glas Siren
otožen k meni spev pripluje.

Pa lepih dni ne bo nikdar
k ubogemu dekletu:
kaj je oči čarobnih par,
kaj stas v prelepem cvetu?

Srce mi v prsih zadrhti:
»To spev je hrepenenja,
dekle si rožnih dni želi
in lepega življenja..«

Opojen hip privali jej..
Pa, ah, en hip naslade
uniči cvetje jej nadej
in zagreni dni mlade..

OB ŽALOSTNIH TRENUTKIH.

Ko pride žalost k meni v vas,
zasanjam tiste srečne dni,
ko so osrečevale me
še tvoje miljene oči..

Lepo je bilo v tistih dneh,
ko sva živela sredi sanj..
A zdaj srce mi prazno je,
nič se več ne zmeni zanj.

JUŽNI VEČER.

Tih večer sloni nad mestom,
skozenj strast hiti..
Spusti, ljubica, gardine,
okence zapri!

ker če pride k tebi v sobo
in poljub ti da,
zginile ti bodo sanje
iz deviškega srca!

O PRIDI, LJUBICA ..

Iz temnih dalj prišle so slutnje k meni
in mi srce objele:
»Tam v dalji čakajo te dnevi temni in megleni,
in ene urice ne boš imel vesele.«

O pridi, ljubica, poglej me vdano
in reci: »To ni res!
Tam v dalji čaka te veselje z mano,
tam v dalji z mano bodeš srečen ves!«

Listnica uredništva. —i—: Idejo, da, v Vaši črtici »Brez moči« priznavam; ali oblike, bolje rečeno, oseb in vobče tistega miljeja nikakor ne... Težko je pisati take epigramatične črtice kakor je Vaša, posebno ako sili neprestano lirika v prste... Nad lepoto posameznih momentov skoro pozabite na celoten motiv: nastanejo tedaj čudezni, nenameravani kontrasti... In posebno milje in osebe Vam ne bodo ugajale več, ako prečitata črtico še enkrat... Veste, malco prerobato... In potem pa naša slovenska tla pač niso tla bosonožcev... navzlic Cankarju! Zdravi!

S. Vilinski: Žalibože je črtica za svojo snov predolga; drugače bi jo natisnili... Že vsled tega, ker je to tipičen primer za ono krizo, ki jo vsi doživimo enkrat v mladih letih: moment namreč, ko se nam naenkrat razrušijo tisti lepi idealni zračni gradovi in nam naenkrat nataknejo siloma očali, skozi katere moramo poslej gledati v svet! Nekatera mesta so prav lepa, zlasti tu pa tam ona fina ironija... Toda začeli ste dosti preširoko in na koncu se Vam je uprav mudilo; na ta način nastanejo vrzeli, ki motijo prijetno jednotnost celote. Upamo trdno, da se še oglasite!

R. L.: »Iz albuma«. Skoda je na drugi kitici... Bilo bi vredna, da bi radi nje priobčili celo pesem, četudi Vam je izpadla zadnja kitica — menda iz ozirov na album — dovolj prisiljeno! V »Ljubici« ste pač nekoliko pretirani. In ne le to: veliko bolj neugodno me je dirnil konec prve kitice... Ali ne čutite, da zvenita tista dva verza, dejal bi skoro, trivijalno? In rime na -al, -el itd. navzlic vsemu dekadentstvu oblike niso priljubljene... Ali morda tudi deloma uprav te izzovejo oni čudni efekt? Veselilo bi me, ako bi se še oglasili in bi se sam seznanil z Vami! Vse stvari od Vas oznanjujejo, da »hoče nekaj biti«!

K. M. Andrejev: Metrika, metrika! Kakor bi kdo, ki ni več glasbe, igral na klavir in razdril vso harmonijo v taktih! Poslušajte: »Iz lazurja (!) solnce — pošilja prve žarke — skozi okence — preljube moje Magdice.« Kako strašno se sliši, ako naglašate: »ústnicé«! Istotako: »nje usta — fino izrezana«. Torej najprej čez ta prag! To je sicer za pesnika skoro samoobsebi umevna stvar! Potem bi prišla do notranje koncepcije. Kajti ta je, verjamite mi, dovolj konfuzna pri Vas. Prebavite n. pr. še enkrat »Samostanskega (!) meniha«. Poezija je čudna stvar: od veličastnega do neizmerno smešnega je samo četrť koraka!

Zvonko: Vam pa res prijateljski svetujem, da dobesedno po Vaši pesmi »Pobegni!« pobegnute iz hrama Muz, kakor Vam pobegne dekle, ako mu grozite:

»Da te ne objamem,
dekletce, čez pas!
Saj veš, da ne vzamem
nikoli te jaz.«

Kajti tudi Vi nikoli ne vzamete Muze, ako morete napisati: »V naročju tvojem je tedaj ležala — vsa sreča moja ter je trepetala —« v taki sosesčini (poleg »krvaveče« ljubezni), da ste nepremagljivo komični. Torej le pobegnite. Priporočamo Vam pa, da se poprimete česa drugega! O tem se pomenimo lahko privatno.

B. P.: »Ko bi povedalo dekle« nismo priobčili radi nedoslednega ritma! Motiv je naravnost krasen, bilo mi je žal za pesem! Saj čutite že v citiranem napisu, kaj manjka! Prestavite in spolpolnite mogoče posamezne verze dosledno v daktili! Preveč zlogov, to je Vaš greh! Proč tedaj z njim in na svidenje! Midva se tako bržkone malo poznavata že od prej... Da ste mi zdravi!

Končno še pristavlja urednik ponižno prošnjo, da bi tovariši sotrudniki ne pisali preveč — ženjalno, ker ni vsegaveden in tedaj ne more poznati vseh tistih zasukanih in zavitih nestvorov, ki jih imenujejo njih avtorji črke! Opozarja tudi, da naj se za tiskarno piše samo na jedno stran, druga se naj pusti prazna, ker nastane drugače mnogo sitnih pisarij!

iz inozemstva. Visoko število inozemskih slušateljic tvorijo večinoma Rusinje, katerih je bilo 884. Od 1168 slušateljic je študiralo medicino 756, filozofijo 277 in 13 pravo.

Trgovska akademija na Dunaju. Stariše, ki premišlujejo, kam bi dali študirat svoje sinove, opozarjamo, da se odpira najlepša bodočnost njihovim sinovom, če se posvetijo trgovskemu stanu. To je najkrajša in najgotovješa pot do kruha. Seveda treba tudi trgovcem višje izobrazbe. To dobijo sedaj, ko še nimamo svoje trgovske akademije, v raznih trgovskih akademijah kakor na Dunaju, v Gradcu, Pragi itd. Pogoji za vsprejem v dunajsko trgovsko akademijo so sledeči: v triletni kurz se sprejme vsak, ki je dovršil nižjo gimnazijo ali realko z dobrim vspehom (imeti mora vsaj iz treh predmetov dovoljno). Vpisnina in prispevnina za učila znašati skupno 30 kron, celoletna šolnina 320 kron, ki se pa plača lahko v dveh obrokih in sicer prva polovica pri vpisovanju, druga v začetku drugega tečaja. Oproščenja šolnine ni, pač pa se jo more znižati na polovico ali četrtino. Poleg triletnega kurza obstaja tudi enoleten kurz za abiturijente realk in gimnazij. Pogoji so v obče isti. Absolventi trgovske akademije imajo pravico do enoletne prostovoljne vojaške službe. J.

Tovariše srednješolce smo že neštetokrat svarili, naj bodo pri vojaških stvareh previdni in naj se nikdar ne zanašajo na popustljivost in dobrohotnost vojaških organov. Kako lahkomišlno pa se še vedno postopa, nam kažejo zopet letošnji nabori v Ljubljani, pri katerih je bilo potrjenih pet učiteljiščnikov na tri leta, ker niso imeli »inteligentne skušnje«.

Novo klerikalno akademično društvo v Brnu. Češki klerikalci so začeli zadnji čas kaj pridno stegovati svoje prste po čeških visokih šolah. Zadnjič smo registrirali ustanovitev klerikalne »Akademične lige v Pragi«, danes zaznamujemo ustanovni občni zbor novega klerikalnega akademičnega društva v Brnu. Udeležilo se ga je sicer samo devet čeških tehnikov, par duhovnikov in — kot delegat dunajske Danice — neizogibni Robida, vendar ne gre, da bi se stvar bagatelizirala. To so sprevideli tudi napredni češki akademiki v Brnu ter so takoj sklicali protestni protiklerikalni shod; na stotine dijakov je v navzočnosti rektorja tehnike in številnih profesorjev burno protestiralo proti poskusu, klerikalizirati visoke šole. Sklenili so, klerikalne dijake družabno bojkotirati ter so jih izbacili iz vseh čeških akademičnih društev.

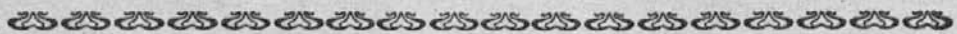
Neznosne razmere vladajo zadnji čas v mariborskem deškem semenišču pod vodstvom znanega »prijatelja mladine« g. Zidanška. Lahko trdimo, da pobere semenišče najboljše kmetske sinove po štajerskih gimnazijah, a namesto da bi se jih primerno odgojevalo, jim nudilo potrebnega in primerne razvedrila, jih naravnost duševno in telesno ubijejo. Le oglejmo si te reveže, kako so večinoma blede in telesno propadli, ker nimajo ne dovolj in tudi ne primerne hrane. Ni čuda, da ravno mariborski semenišniki trpijo največ na raznih pljučnih boleznih in tudi nekateri na sušici umrjejo. Vse brez izjeme bije v obraz najprimitivnejšim zahtevam higijene in k temu še ravnatelj brezmejni terorizem! Gojenci zapuščajo trumoma semenišče,

odkar je pod vodstvom imenovanega gospoda, ki bi s svojo semeniško kuharico vred rad upeljal pri gojencih srednjeveško askezo in privadil uboge trpine jesti v raznih jedilih polže, muhe, žabe in drugo mrčes ter jim dajal za zajutrek z vodo »zboljšano« mleko; raje trpijo ubogi dijaki pomanjkanje, kakor bi prenašali vse to. Kot dijaški list se bomo obširneje bavili v jedni prihodnjih številkih s temi razmerami ter pokazali slovenskemu svetu ta klasični Avgijev hlev. Za sedaj pa kličemo g. ravnatelju v opomin 5. božjo zapoved: Ne ubijaj! Kaj ima uboga para od tega, če izgubi zdravje in življenje in ji potem govori g. dr. Medved »ginljiv« nagrobni govor, součenci pa položijo venec na njegov zgodnji grob! Spolnujte poslednjo voljo številnih semenišnih dobrotnikov in ne štedite, ne vemo za kateri žep!

— *Expertus Rupertus* —

Škofovi zavodi. Ker se bližajo vsprejemni izpiti po srednjih šolah, prinašajo klerikalni listi bombastične oklice, v katerih nagovarjajo stariše, naj v kolikormogoče velikem številu dajo študirat svojo deco v škofovo poneumnjevalnico. Stanovanje in hrana stane »malenkostnih« 400 kron. Sicer so se naši ljudje menda že precej spametovali, ker jim je upanje, da bodo njihovi sinovi lahko zastonj študirali v škofovih zavodih, splavalo po vodi, vendar opozarjamo naše učiteljstvo, da opozori stariše na enostransko vzgojo, ki jo dobivajo dijaki v škofovih zavodih in na manjše stroške, ki jih imajo, če dajo študirat svojega sina v Kranj ali v Ljubljano.

Moderni pedagog. Ker se ne strinjamo z učno metodo kranjskega klerikalnega suplenta R. in smo to tudi v svojem listu povedali, sta se ljubljanski »Slovenec« in katoliška »Zora« hudo nad nami razkačila ter branila svojega propagatorja na vse možne načine. »Slovenec«, ki vedno denuncira neklerikalne dijake, kjer le more, nam je zaklical, da smo podli denuncijanti, ker zastopamo, kot dijaški list dijaške interese in ne moremo trpeti, da bi se z dijaki delalo, kar bi se ravno g. R. zljubilo. Sicer pa smo danes prepričani, da je g. R. najboljši pedagog, ker nam je to povedal »Slovenec«, in ga zato najtopleje priporočamo za škofove zavode. Četudi ni duhovnik, tako izvrstnih strogo »katoliških« pedagogov pa se škof vendar ne bo branil! »Akademična« Zora pa piše, da so notico o g. R. spisali gotovo »fraci« (!) in jim zato »od srca želi krvavih ušes«. Sicer pa nikakor ni prepričana o resničnosti one notice«. — Ker je »Slovenski Narod« našo notico ponatisnil, mu je poslal g. R. popravek, ki pa ničesar ne pove. Mi svojo vest v popolnem obsegu vzdržujemo in jo bomo vzdrževali, četudi nabere g. ravnatelj sto podpisov, da g. R. še ni nikomur prizadel nič žalega.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Raznim dopisnikom: Kar je porabnega, priobčimo v prihodnjih številkah. — R. H.: Hvala za poslano! Kar nam ponujate, sprejemmo jako radi. Na zdar! — A. D.: Nismo mogli, ker moramo vedeti, za kaj se gre. Sporočite nam to! — R. M.: Hvala, pošljite nam obljubljeni! Tržaškega dopisnika prosimo, da nam obljubljeni pošlje za prihodnjo številko. — I. P. r.: Zakaj nisi poslal? Pa prihodnjič gotovo! — R. K.: O poslanem članku spregovoriva ustmeno v počitnicah. Obiščite me! — I. St.: Radi priloge zadovoljen! — I. T.: Zakaj niste odgovorili takoj? Raditega nismo mogli priobčiti vsega. — B. Č.: Hvala! — dr. Lj. P.: Glej, da boš obljubljeni gotovo poslal. — A. R.: Odgovor na dopis iz profesorskih krogov prihodnjič. Vsem dopisnikom vesele počitnice!